

Аскерова Лале Ніямеддін кизи

**Особливості формування та використання
оборотних активів підприємства**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник — к.е.н., доц. Приходько Н.В.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні теоретичних та практичних основ управління оборотними активами підприємства та розробці рекомендацій щодо вдосконалення формування та ефективного використання оборотних активів конкретного підприємства.

Для досягнення цієї мети в роботі були поставлені наступні завдання:

- визначити сутність та класифікацію оборотних активів підприємства;
- розкрити принципи формування та використання оборотних активів;
- розглянути методи дослідження стану оборотних активів підприємства;
- здійснити аналіз динаміки, структури та джерел формування оборотних активів АТ «Укрпошта»;
- оцінити ефективність використання оборотних активів досліджуваного підприємства
- запропонувати напрями підвищення ефективності використання оборотних активів АТ «Укрпошта».

Об'єктом дослідження є процес формування та використання оборотних активів підприємства АТ «Укрпошта».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи управління оборотними активами на підприємстві з урахуванням його специфіки.

Динаміка і структура оборотних активів АТ «Укрпошта» у 2023-2024 рр.

Активи	На кінець 2022 р.		На кінець 2023 р.		На кінець 2024 р.		Відхилення 2024-2022 (+,-)	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %
Виробничі запаси	348417	7.12	331631	5.01	345025	5.54	-3392	-0.97
Незавершене виробництво	0	0.00	0	0.00	12	0.00	12	—
Товари	216207	4.42	123757	1.87	128763	2.07	-87444	-40.44
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	325063	6.65	555585	8.39	632362	10.16	307299	94.54
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	74177	1.52	150544	2.27	121295	1.95	47118	63.52
Дебіторська заборгованість з бюджетом	9193	0.19	8481	0.13	8295	0.13	-898	-9.77
Дебіторська заборгованість з нарахованих доходів	19958	0.41	7802	0.12	5677	0.09	-14281	-71.54
Інша поточна дебіторська заборгованість	114114	2.33	130809	1.98	149696	2.40	35582	31.18
Поточні фінансові інвестиції	585098	11.96	0	0.00	210195	3.37	-374903	-64.07
Грошові кошти та їх еквіваленти	3132088	64.02	5233842	79.06	4544101	72.98	1412013	45.10
Інші оборотні активи	68977	1.41	76110	1.15	80755	1.30	11778	17.07
Всього оборотних активів	4893242	100	6618561	100	6226176	100	1332934	27.23

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості АТ «Укрпошта» на кінець 2024 року

Стаття балансу	Дебіторська заборгованість, тис. грн	Поточні зобов'язання, тис. грн	Сума перевищення дебіторської заборгованості	Сума перевищення поточних зобов'язань
Заборгованість за товари, роботи і послуги	632 362	4 145 017	—	3 512 655
За розрахунками з бюджетом	8 295	143 232	—	134 937
За розрахунками за авансами (виданими/одержаними)	121 295	143 122	—	21 827
За розрахунками зі страхування	—	56 406	—	56 406
За розрахунками з оплати праці	—	210 690	—	210 690
Інші види заборгованості	155 373	3 860 363	—	2943038
Разом	917 325	8 558 830	—	5 560 211

Джерела формування оборотних активів АТ «Укрпошта» в 2023-2024 рр.

3

Джерела оборотних активів	На кінець 2022р.		На кінець 2023р.		На кінець 2024р..		Відхилення (+,-) на 31.12.24 від			
	Сума	Питома вага	Сума	Питома вага	Сума	Питома вага	31.12.2022		31.12.2023	
							В сумі	За ппт. вагою	В сумі	За ппт. вагою
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Власний оборотний капітал	-3105641	-63,47	-4260 953	-64,39	-5102488	-81,94	-1996847	-18,47	-841 535	-17,55
Позиковий капітал: у тому числі	7998883	163,47	10879514	164,39	11328664	181,94	3329781	18,47	449 150	17,55
– довгострокові зобов'язання	1129326	23,08	1246310	18,83	1376002	22,10	246 676	-0,98	129 692	3,27
– короткострокові кредити	3381	0,07	0	0,00	0	0,00	-3 381	-0,07	0	0,00
– поточні заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	431583	8,82	485913	7,34	593873	9,54	162 290	0,72	1 07 960	2,20
– поточна кредиторська заборгованість за роботи, товари, послуги	2778229	56,78	3498755	52,87	4145017	66,56	1 366 788	9,78	646 262	13,69
– поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	72700	1,49	96248	1,46	143232	2,30	70 532	0,81	46 984	0,84
– поточні зобов'язання зі страхування	55209	1,13	47310	0,71	56406	0,91	1 197	-0,22	9 096	0,20
– поточні зобов'язання з оплати праці	202725	4,14	185917	2,81	210690	3,38	7 965	-0,76	24 773	0,57
– поточні зобов'язання за авансами отриманими	213236	4,36	172698	2,61	143122	2,30	-70 114	-2,06	-29 576	-0,31
– інші поточні зобов'язання	3112494	63,60	5146363	77,76	4660322	74,85	1 547 828	11,25	-486 041	-2,91
Усього оборотних коштів	4 893 242	100,00	6 618 561	100,00	6 226 176	100,00	1 332 934	X	-392 385	X

Оцінка фінансової стійкості АТ «Укрпошта» за 2023-2024 рр

4

Показник	Значення, тис.грн.			Відхилення	
	На кінець 2022 року	На кінець 2023 року	На кінець 2024 року	2024 від	
				2022 р.	2023 р.
1. Власний оборотний капітал підприємства	-3 105 641	-4 260 953	-5 102 488	-1 996 847	-841535
2. Довгострокові кредити і позичкові засоби	1129326	1246310	1376002	246 676	129692
3. Загальна сума короткострокових кредитів підприємства	3381	0	0	-3 381	0
4. Основні джерела формування запасів і витрат	-1972934	-3014643	-3726486	-1 753 552	-711843
5. Матеріальні запаси	564624	455388	473800	-90 824	18412
6. Надлишок/Нестача власних оборотних коштів (ДВОК) (ряд.1-ряд.5)	-3670265	-4716341	-5576288	-1 906 023	-859947
7. Надлишок/Нестача власних і довгострокових джерел (ДВД) (ряд.1+ряд.2-ряд.5)	-2540939	-3470031	-4200286	-1 659 347	-730255
8. Надлишок/Нестача основних джерел формування запасів і витрат (ряд.4-ряд.5)	-2537558	-3470031	-4200286	-1 662 728	-730255
9. Тип фінансового стану	кризовий	кризовий	кризовий	X	X

Відносні показники фінансової стійкості АТ «Укрпошта» в 2023-2024 рр.

Показник	Нормативне значення	Значення на кінець року		
		2022	2023	2024
Коефіцієнт автономії	$> 0,5$	0,151	0,054	0,018
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	$> 0,1$	-0,635	-0,644	-0,820
Коефіцієнт фінансової стійкості	> 1	0,207	0,065	0,021
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$> 0,5$	-2,187	-6,835	-24,270

Аналіз ліквідності балансу АТ «Укрпошта» в 2023-2024 роках

Показники	На кінець		
	2022	2023	2024
Актив			
Найбільш ліквідні активи (А1)	3717136	5233842	4754296
Активи, що реалізуються швидко (А2)	542505	853221	917325
Активи, що реалізуються повільно (А3)	633601	531498	554555
Активи, що реалізуються складно (А4)	4525441	4884392	5312723
Баланс	9 418 683	11 502 953	11 538 899
Пасив			
Найбільш строкові зобов'язання (П1)	3 753 682	4 486 841	5 292 340
Короткострокові пасиви (П2)	3 115 875	5 146 363	4 660 322
Довгострокові пасиви (П3)	1 129 326	1 246 310	1 376 002
Постійні (стійкі) пасиви (П4)	1 419 800	623 439	210 235
Баланс	9 418 683	11 502 953	11 538 899
Платіжний залишок(+) чи нестача(-)			
А1-П1	-36546	747001	-538044
А2-П2	-2573370	-4293142	-3742997
А3-П3	-495725	-714812	-821447
А4-П4	3105641	4260953	5102488

Показники ефективності використання оборотних коштів АТ «Укрпошта» у 2023-2024 рр. 7

Показник	Значення, тис.грн.			Динаміка	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6
1. Середні залишки оборотних активів	5628963,5	5755901,5	6422368,5	126938,0	666467,0
1.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	4559882,0	4475489,0	4994069,0	-84393,0	518580,0
1.2. Коштів у розрахунках	576471,5	697863,0	885273,0	121391,5	187410,0
1.3. Запасів	429261,5	510006,0	464594,0	80744,5	-45412,0
2. Доходи від реалізації	10323419	11581111	12978008	1257692,0	1396897,0
2.1. Одноденна виручка від реалізації	28676,2	32169,8	36050,0	3493,6	3880,2
3. Собіварість реалізованої продукції	9926858	10656528	11539535	729670	883007
4. Оборотність оборотних активів, дні	196,3	178,9	178,2	-17,4	-0,7
4.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	159,0	139,1	138,5	-19,9	-0,6
4.2. Коштів у розрахунках	20,1	21,7	24,6	1,6	2,9
4.3. Запасів	15,0	15,9	12,9	0,9	-3,0
5. Число оборотів оборотних активів, раз	1,8	2,0	2,0	0,2	0,0
5.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	2,3	2,6	2,6	0,3	0,0
5.2. Коштів у розрахунках	17,9	16,6	14,7	-1,3	-1,9
5.3. Запасів	24,0	22,7	27,9	-1,3	5,2
6. Вивільнення (-), залучення (+) оборотних активів у зв'язку зі змінами їх оборотності	—	-559754,5	-25235,0	X	534519,5

Показники віддачі, рентабельності оборотних активів АТ «Укрпошта» за 2023-2024 роки.

Показники	2022	2023	2024	Відхилення (+;-) 2024 від	
				2022 року	2023 року
1	2	3	4	5	6
Прибуток (збиток), тис. грн.	-1258089	-796361	-413204	+844885	+383157
Доходи від реалізації, тис. грн.	10323419	11581111	12978008	+2654589	+1396897
Середні залишки оборотних активів	5628963,5	5755901,5	6422368,5	+793405	+666467
Віддача оборотних активів	1,83	2,01	2,02	+0,19	+0,01
Рентабельність оборотних активів, %	-22,35	-13,84	-6,43	+15,92	+7,40
Інтегральний показник ефективності використання оборотних активів	-0,64	-0,53	-0,36	+0,28	+0,17

Шляхи удосконалення політики управління дебіторською заборгованістю

впровадження кредитної політики за сегментами клієнтів

автоматизація контролю за дебіторською заборгованістю

узгодження графіків платежів у договорах

використання факторингу для зниження ризику неплатежів

формування рейтингу надійності клієнтів

залучення юридичних служб на ранньому етапі

Шляхи удосконалення політики управління запасами

Використання сучасних методів обліку

Впровадження принципу JIT (Just-In-Time)

Автоматизація обліку та прогнозування потреб

Централізація складських операцій

Контроль обіговості запасів